

**Az Ázsiai Infrastrukturális Befektetési Bank
az Ázsiai Fejlesztési Bank perspektívájában**
Áttekintés

2015. június 15.

MAGYAR NEMZETI BANK

Készítette:

Látta:

Jóváhagyta:

Vezetői összefoglaló

Kína kezdeményezésére 2015 júniusában várhatóan létrehozzák az Ázsiai Infrastrukturális Befektetési Bankot (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB), amely ezt követően 2015 végén kezdheti meg működését. Az újonnan létrejövő bank fő célja a gyorsan fejlődő ázsiai régió infrastruktúrájának fejlesztése, jegyzett tőkéje 100 milliárd dollár lesz, amelyből 20 milliárd a befizetett tőkerész. Becslések szerint az új bank - konzervatív hitelezési politikai esetén - középtávon 200 milliárd dolláros hitelportfóliót építhet fel. Az AIIB székhelye Pekingben lesz és 57 regionális és nem regionális ország alapítja meg, köztük olyan USA szövetségesek, mint Ausztrália, Nagy-Britannia.

A régióban már működik két multilaterális fejlesztési bank, a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD), valamint az Ázsiai Fejlesztési Bank (Asian Development Bank – ADB). A két intézmény 2014-ben összességében 29 milliárd USD összegben finanszírozott projekteket, melyek számos szektorra kiterjednek, nemcsak az infrastrukturális beruházások finanszírozására.

Az IBRD mellett eddig is működtek regionális fejlesztési bankok a világban, ugyanakkor a mostani helyzet mégis különleges. Ezúttal egy másik regionális intézmény, az ADB kaphat versenytársat. Az AIIB létrehozása során ugyanakkor többször hangsúlyozták, hogy az AIIB együtt kíván működni a többi multilaterális fejlesztési intézménnyel.

Az AIIB létrehozása mögött kettős szándék fedezhető fel. Egyrészt a régióban azonosítható egy éves szinten 800 milliárd dollárt kitevő infrastruktúra-finanszírozási igény, amelyet a meglévő eszközökkel nem lehet előteremteni. Másrészt az AIIB létrehozása Kína geopolitikai törekvéseibe is illeszkedik, melynek során ki akarja terjeszteni a befolyását a térségben, aktívan szeretne közreműködni a regionális „játékszabályok” megírásában. A kínai befolyásnövelés a bretton woods-i intézményekben (IMF, Világbank) elakadt, az ADB-ben pedig létrehozása óta japán dominancia érvényesül. A térségben a befolyás növelésének kérdése nemcsak a fejlesztési pénzek, hanem a kereskedelem területén is zajlik.

A kritikák szerint – amelyeket főként az USA fogalmaz meg – az AIIB nem felel meg egy multilaterális nemzetközi pénzügyi intézmény által elvárható környezetvédelmi, munkavédelmi, vagy közbeszerzési sztenderdeknek.

Magyarország 2015 áprilisában fejezte ki csatlakozási szándékát az AIIB-hez, csatlakozás után teljes jogú tagokká válhatunk. Az AIIB 2015 második felében dönthet új tagok felvételéről. Magyarország AIIB-be történő tagfelvételi kérelmének pozitív elbírálása nagyban elősegítheti hazánk nemzetközi és külgazdasági kapcsolatrendszerének továbbfejlesztését, diverzifikálását, valamint a magyar vállalatok ázsiai piacon történő megjelenését.

I. Előzmények, kontextusba helyezés

Az Ázsiai Infrastrukturális Befektetési Bank (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB) egy új, Kína kezdeményezésére 2015 júniusában felállítandó, „21. századi” multilaterális fejlesztési bank (Multilateral Development Bank – MDB). Fő célja¹ a gyorsan fejlődő ázsiai régió infrastruktúrájának és egyéb termelékeny szektorainak fejlesztése: energia, közlekedés és telekommunikáció, falusi infrastruktúra és mezőgazdasági fejlesztés, vízellátás és közegészségügy, környezetvédelem, városfejlesztés és logisztika. Céljai megvalósítása során az AIIB együtt kíván működni a már meglévő és a régióban tevékenykedő MDB-kel. A filozófiája: „hatékonyan, tisztán, zölden”².

Az AIIB létrehozásának folyamata

Az AIIB ötletét a Kínai Népköztársaság elnöke, Xi Jinping vetette fel 2013 októberében. Egy évvel később 22 ország Pekingben aláírta azt az egyetértési megállapodást (Memorandum of Understanding – MoU), amely az AIIB létrehozását célozza. A bank székhelye Peking, az ideiglenes titkárság (Multilateral Interim Secretariat) vezetésével Jin Liqun³-t bízták meg. A titkárság az AIIB létrehozásának technikai előkészítésével foglalkozott, továbbá előkészítette a magas szintű tárgyalási fordulókat (Chief Negotiators’ Meeting – CNM). Az alapszabály szövegében a leendő alapítóknak alig több mint fél év alatt sikerült megegyezniük. Az első CNM-t ugyanis 2014 novemberében Mumbaiban tartották, az utolsó, 5. CNM-re pedig 2015. május 20-22 között Szingapúrban került sor. Az ülésen a leendő alapító 57 állam képviselői és az átmeneti titkárság vezetője volt jelen, véglegesítették az AIIB alapító okiratát. Az aláírási ceremóniára 2015 júniusában kerülhet sor, az AIIB pedig akkor kezdheti meg működését, amikor a részvények 50%-át adó alapító ország ratifikálja a szerződést. Erre az év végéig sor kerülhet.

Az AIIB szükségessége

Az AIIB a 13. multinacionális fejlesztési bank lesz a világon. Különlegessége abban rejlik, hogy a térségben már két fejlesztési tevékenységet végző multilaterális pénzügyi intézmény működik. Az egyik a Nemzetközi Fejlesztési és Újjáépítési Bank (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD)⁴, a másik pedig az Ázsiai Fejlesztési Bank (Asian Development Bank – ADB).

Az IBRD⁵ 2014 folyamán 18,8 milliárd dollárnyi (az elemzésben amerikai dollárral számolunk) forrást fizetett ki a partnerországok számára, a Világbank (az IBRD és IDA⁶ együttesen) 40,8 milliárd dollár finanszírozást biztosított világszerte. Az ázsiai és csendes-óceáni régió 2014 folyamán 15%-kal, tehát 6,12 milliárd dollárral részesült ebből az összegből. Az IBRD a térségben 20 projektet finanszírozott. A folyósított összegek közül a régióban a Világbank főként közlekedési (30%), közigazgatási (20%), energetikai és bányászati (13%), illetve oktatási és mezőgazdasági projekteket támogatott (9-9%).

¹ <http://www.aiibank.org/html/aboutus/AIIB/>

² Hatékony vezetőséggel és képzett csapattal, korrupciómentesen és a környezet óvásával kívánja a tevékenységét folytatni.

³ Jin Liqun a kínai külügyminisztérium külpolitikai tanácsadója. 2014. október 21-ig China International Capital Corporation elnöke volt. Ezt megelőzően a China Investment Corporation & Central Huijin Investment Corporation Felügyelőbizottságának elnöki tisztjét töltötte be 2008 és 2013 között. 2003-tól 2008-ig pedig az ADB egyik alelnökeként a bank dél-, közép- és nyugat-ázsiai tevékenységét irányította. Részt vett az ADB közép- és hosszútávú stratégiájának kidolgozásában is. Jin Liqun angolul és kínaiul is publikál, melyek közül a legfontosabbak: *The New International Economic System and China*, (2000); *Economic Development: Theories & Practice* (2002).

⁴ Fontos megjegyezni, hogy a legkevésbé fejlett ázsiai országok a Nemzetközi Fejlesztési Társulás (International Development Association – IDA) tevékenysége alá is esnek, amely a Világbankon belül egészíti ki az IBRD tevékenységét. Kelet-Ázsiában 15 ország részesül IDA forrásokban, amelyek nagyon kedvező kamatozású és nagyon hosszú lejáratú hiteleket, illetve vissza nem térítendő támogatásokat (illetve ezen kettő kombinációt) kaphatnak.

⁵ Az adatok a 2014-es éves jelentésből származnak (elérhető: <http://www.worldbank.org/en/about/annual-report>)

⁶ Nemzetközi Fejlesztési Társulás (IDA)

Az ADB a 2014-es jelentése szerint 2014 során 13,7 milliárd dollárt helyezett ki hitelek, garanciák és technikai segítségnyújtás révén mind állami, mind nem állami szereplőknek. Amennyiben a társfinanszírozást is beszámítjuk, akkor az ADB 22,93 milliárd dolláros finanszírozásban működött közre. A főbb támogatott szektorokat a 3. ábra szemlélteti.

Fentiek alapján tehát a két, régióban már működő MDB finanszírozási képessége 2014-ben összességében elérte a 29 milliárd dollárt. A források számos szektort támogatnak, az infrastrukturális fejlesztések a támogatások körében csupán az egyik prioritást jelentik.

Az AIIB létrehozásának szükségessége melletti hivatalos, gyakran hangoztatott érv ugyanakkor éppen az ázsiai régió infrastrukturális beruházásainak finanszírozása. Egy 2009-es ADB tanulmány⁷ szerint Ázsiának 2010 és 2020 között 8000 milliárd dolláros infrastrukturális fejlesztésre van szüksége, amely tehát éves szinten mintegy 800 milliárd dollárt jelent. Az összeg 68%-a új kapacitás létesítését jelentené, a szektoronkénti eloszlás szerint a beruházások 51%-át a villamosenergia, 29%-át a közúti, 13%-át pedig a telekommunikációs infrastruktúra fejlesztésére kellene fordítani. A meglévő fejlesztési intézmények és a térség államai ennek azonban csak töredékét tudják biztosítani (lásd a 2014-es 29 milliárd dolláros éves MDB finanszírozást a régióban). Kétségtelen tény azonban, hogy a nagy, csak hosszútávon megtérülő, több esetben pedig országokon átnyúló infrastrukturális fejlesztések megvalósítása az állam feladata, a magánszektor bevonása részlegesen (állami és magánszektor partnersége – PPP), vagy csak közvetett módon történhet. Ugyanakkor ezek a beruházások feltétlenül szükségesek, hiszen növelik a termelékenységet és a régió tőkevonzó képességét.

Felmerül a kérdés, hogy miért nem a meglévő ADB jegyzett tőkéjének emelésével, infrastruktúrát finanszírozó kapacitásának növelésével valósul meg a szükséges források előteremtése. Az egyik válasz kézenfekvő, az ADB 2020-ig terjedő stratégiai tervében⁸ a bank 10 legfőbb prioritása közül „csupán” az egyik az infrastruktúra fejlesztése.

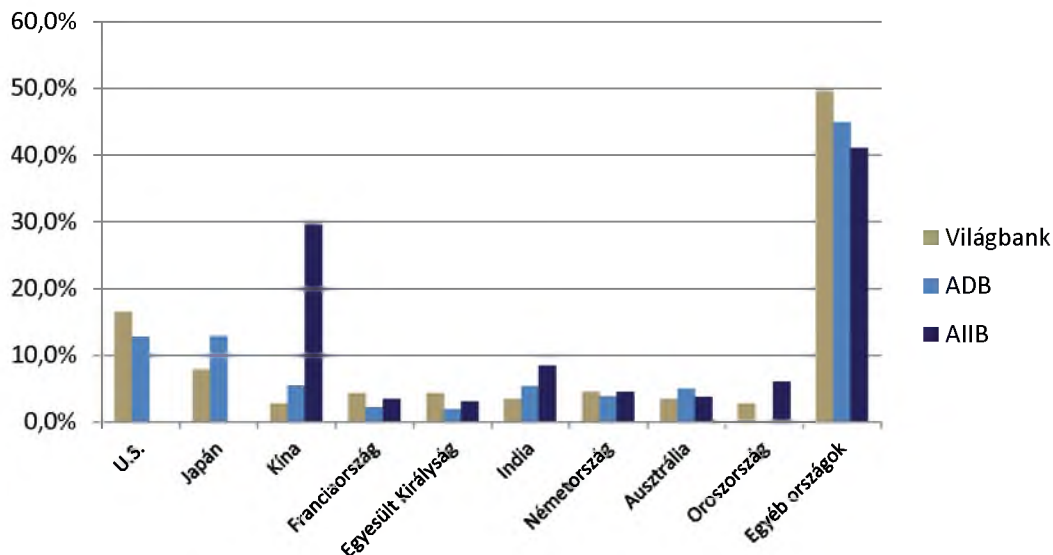
A másik, sokkal inkább geopolitikai érvelés szerint Kína megnövekedett gazdasági erejét érdekeinek hatékonyabb érvényesítéséhez, a régió „játékszabályainak” alakításához, világpolitikai súlyának növeléséhez kívánja felhasználni. A meglévő intézmények megerősítése helyett Kína azért kezdeményezte az új bank létrehozását, mert ezen intézményen keresztül kiterjesztheti befolyását a térségben, miközben háttérbe szoríthatja ezáltal két legnagyobb régióbeli vetélytársát, az USA-t és Japánt. Az új banknak ugyanis egyik sem lesz (egyelőre) a tagja. A gazdasági erejét Kína korábban úgy próbálta „soft power”-re lefordítani, hogy a Világbank és az IMF kvótareform kapcsán növekedjen gazdaságpolitikai súlya a világban, hiszen a bretton woods-i intézményekben fennálló szavazati erő már nem a világgazdasági egyensúlyt tükrözi. A folyamat ugyanakkor – legfőképpen az amerikai Kongresszus ellenállásán – elakadt⁹.

A fejlesztési projektekre szánt források elosztását felügyelő másik multilaterális intézményben, az ADB-ben viszont japán dominancia érvényesül. A megalapítás óta tradicionálisan japán elnökkel működő multilaterális fejlesztési bank döntéshozatalában jelenleg a 31 tagállam közül az Amerikai Egyesült Államok (12,7%) és Japán (12,8%) töltenek be domináns szerepet. Kína gazdasági és politikai szerepe nem érvényesül, a kínai szavazati aránynak mintegy kétszerese van a japánok kezében. A szavazati súlyok alakulását az egyes MDB-k esetén az 1. ábra mutatja. Ebből is látszik, hogy a tervezett új AIIB-ben a kínai részesedés várhatóan csaknem 4-5-szöröse az ADB-ben betöltött súlyának. Igaz, tőkehozzájárulása is mintegy háromszoros. (Várhatóan 29,8 milliárd dollár az AIIB-ben és 9,95 milliárd dollár az ADB-ben.)

⁷ <http://adb.org/sites/default/files/pub/2009/2009.08.31.book.infrastructure.seamless.asia.pdf>

⁸ <http://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/32121/strategy2020-print.pdf>

⁹ <http://csis.org/publication/asian-infrastructure-investment-bank>

1. ábra - Erőegyensúly és szavazati jogok az ázsiai régiót érintő fejlesztési bankokban (%)¹⁰

A kínai regionális és globális befolyás növelésének folyamatába illeszkedik az AIIB mellett a BRICS országok (Brazília, Oroszország, India, Kína, Dél-Afrika) által 2014-ben életre hívott Új Fejlesztési Bank (New Development Bank – NDB)¹¹, a Selyemút Infrastrukturális Alap (Silk Road Infrastructure Fund)¹² és a „Contingent Reserve Arrangement” (CRA), azaz a BRICS országok számára létrehozandó 100 milliárd dollár „tűzerejű” új valutaalap is. Az NDB székhelye Shanghai, jegyzett tőkéje 50 milliárd dollár.

A térségben a befolyás növelésének kérdése nemcsak a fejlesztési pénzek, hanem a kereskedelem területén is zajlik. Jelenleg is folyamatban van egy USA által befolyásolt Csendes-óceáni szabadkereskedelmi övezet (Trans Pacific Partnership – TPP) és a Kína (és részben Japán) által kezdeményezett Regionális Átfogó Gazdasági Partnerség (Regional Comprehensive Economic Partnership – RCEP) tárgyalása. Ugyanakkor az APEC¹³ legutóbbi, 2014. novemberi csúcstalálkozóján 21 ország Kína vezetésével úgy döntött, hogy ismét felvetik egy átfogó Ázsia–Csendes-óceáni Szabadkereskedelmi Térség (Free Trade Area of the Asia-Pacific – FTAAP) létrehozásának szükségességét. A vonatkozó hatástanulmány elkészítésének céldátuma 2016, a tárgyalások ezt követően kezdődhetnek el.

¹⁰ forrás: a www.abc.au adatai alapján saját szerkesztés, az AIIB esetén előzetes becslésekről beszélhetünk.

¹¹ Az NDB-t 2014. július 15-én hozta létre Braziliában az öt „BRICS” ország. Célja a BRICS országokban és a feltörekvő országokban infrastrukturális k és fenntartható fejlődést szolgáló projektek finanszírozása. A tagság nyitott bárki számára. A jegyzett tőke 50 milliárd dollár, amelyből 10 milliárd a befizetendő, 40 milliárd pedig lehívható. A jegyzett tőkéhez az alapító országok egyenlő arányban járulnak hozzá.

¹² Az Alapot 2014 novemberében szintén Kína kezdeményezte. Az új alaphoz Kína 40 milliárd dollárral járul hozzá, célja az új selyemút (Silk Road Economic Belt és Maritime Silk Road) létrehozása.

¹³ Az APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation) Bob Hawke ausztrál miniszterelnök javaslatára jött létre 1989-ben. A jelenleg 21 tagból (Ausztrália, Brunei, Chile, Dél-Korea, Fülöp-szigetek, Hong Kong, Indonézia, Japán, Kanada, Kína, Malajzia, Mexikó, Oroszország, Pápua Új-Guinea, Peru, Szingapúr, Tajvan, Thaiföld, USA, Új-Zéland, Vietnám) álló együttműködés fő céljai között a gazdasági fejlődés biztosítása és a szabadkereskedelem előmozdítása is szerepel.

II. Az ADB

Mint említettük, az AIIB immáron a 13. MDB lesz a világon. A Világbank mellett eddig is működtek regionális multilaterális intézmények, Ázsiában például az ADB. A helyzet különlegességét az adja, hogy az ADB az AIIB által „versenyársat” kaphat, amely az MDB-k világában eddig nem volt jellemző. Az AIIB létrehozásakor ugyanakkor hangsúlyozták, hogy az új intézmény együtt kíván működni a már meglévő partnereivel. Kérdéses, hogy a gyakorlatban a két (sőt a Világbankkal együtt három) intézmény együttműködése/versenye miképpen valósul meg.

Az ADB létrehozása, a kezdetek

Az ADB-t 1966-ban 31 állam hozta létre, azóta már 67-re bővült a tagok száma (melyek közül 48 regionális és 19 régió kívüli), tevékenysége mintegy 1,4 milliárd embert érint a területen. Az intézmény a kezdetekben az élelmiszertermelést és a vidékfejlesztést támogatta hitelekkel és technikai segítségnyújtással. Az 1970-es években az ADB tevékenysége fokozatosan kiterjedt az oktatásra, továbbá az infrastrukturális beruházásokra is néhány ázsiai gazdaság gyors felemelkedésének köszönhetően. Az olajár sokkokat követően a bank az energetikai szektort is támogatni kezdte. 1974-ben létrehozták az Ázsiai Fejlesztési Alapot (Asian Development Fund), amely a legkevésbé fejlett ADB tagokat támogatja koncessziós hitelekkel. A 21. század új fókusza az ADB esetén is a millenniumi fejlesztési célok elérését jelenti minden tagja esetében.

Közös célként az alapító országok az ázsiai és csendes-óceáni térségben uralkodó általános szegénység megszüntetését, az ott élő emberek életszínvonalának javítását tűzték ki (oktatás, egészségügy, mezőgazdasági- és ipari infrastruktúra fejlesztése). A fenti célok eléréséhez a szervezet fejlesztési célú hiteleket valamint technikai támogatást nyújt a térség országai számára.

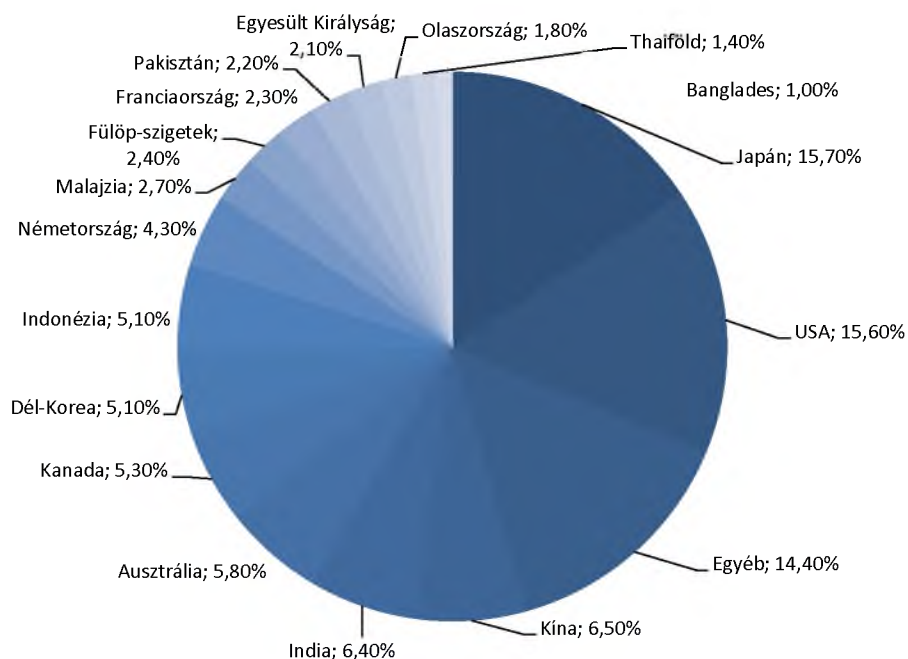
Az ADB működése¹⁴

Az ADB élén hagyományosan japán nemzetiségű elnök áll. Takehiko Nakao 2013 óta irányítja az ADB működését. A mindennapi ügyekkel és a működés biztosításával a menedzsment foglalkozik, amely az elnökből, a hat alelnökből és az általános ügyvezető igazgatóból áll. A hármas irányítási struktúra másik két eleme a Kormányzótanács és az Igazgatótanács. A Kormányzótanács az ADB legfőbb döntéshozó testülete, amelybe minden tagállam egy kormányzót delegál. A Kormányzótanács választja meg a 12 tagú Igazgatótanácsot. 8 igazgató az ázsiai-csendes-óceáni térségből származik, a másik négy pedig a régióhoz nem tartozó alapítók közül kerül ki. Az Igazgatótanács felügyeli az ADB pénzügyi kimutatásait, elfogadja az adminisztratív költségvetést, jóváhagyja a jelentéseket, hitelügyleteket, a forrásteremtési tevékenységeket és a technikai segítségnyújtási programokat.

Az ADB jegyzett tőkéje 153,06 milliárd dollárt tett ki 2014-ben, melyből 16,9 milliárd dollár a befizetett tőkerész nagysága. A legnagyobb részvényeseket a következő ábra szemlélteti. A legnagyobb tőkejegyzők Japán (15,7%), az Egyesült Államok (15,6%), Kína (6,5%), India (6,4%) és Ausztrália (5,8%). A szavazati arányokat a részvényhányad alapján számolják, ugyanakkor a tényleges részesdéstől eltérnek. Japán (12,8%) és az USA (12,7%) szavazati súlya alulreprezentált, míg a kisebb részvényesek felülreprezentáltak a szavazati arányok számításánál¹⁵.

¹⁴ <http://www.adb.org/about/main>

¹⁵ <http://www.adb.org/sites/default/files/page/30786/oi-appendix1.pdf>

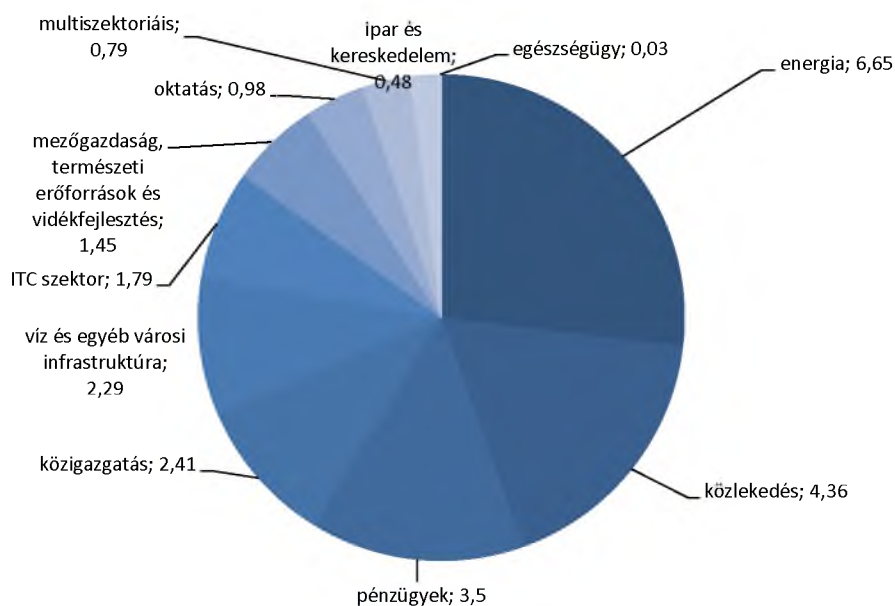

2. ábra - Az ADB tulajdonosi struktúrája (%-os részesedés)¹⁶

Finanszírozás¹⁷

Az ADB a szükséges forrásokat a nemzetközi tőkepiacokon teremti elő. 2014 folyamán az ADB 14,25 milliárd dollárt gyűjtött kötvénykibocsátás révén, amelynek nagy részét (12,15 milliárd dollár) nyilvánosan értékesítették. Az eladott kötvények elsősorban euróban és USA dollárban denomináltak.

Az ADB 2014 folyamán társfinanszírozás nélkül 13,7 milliárd eurónyi forrást helyezett ki, a társfinanszírozást beszámítva 22,93 milliárd dollárról beszélhetünk. A legnagyobb kedvezményezettek India (2,9 milliárd dollár), Kína (1,8 milliárd dollár), Pakisztán (1,4 milliárd dollár), Vietnám (1,2 milliárd dollár) és a Fülöp-szigetek (1 milliárd dollár). A források szektoronkénti megoszlását az alábbi ábra mutatja.

3. ábra - Az ADB finanszírozási tevékenységének szektoronkénti megoszlása (2014, milliárd dollár)

¹⁶ <http://www.adb.org/site/investors/credit-fundamentals/shareholders>

¹⁷ <http://www.adb.org/documents/adb-annual-report-2014>

II. Az AIIB várható működése

Az alapító tagok

Az AIIB akkor kezdi meg működését, amikor annyi alapító tag ratifikálja a szerződést, melyek együtt 50%-os részvényrészeseledést tesznek ki. Erre várhatóan 2015 végéig sor kerülhet. 2015. március 31-ig volt arra lehetőség, hogy a már meglévő alapító tagok mellé csatlakozzanak államok.¹⁸ 2015 áprilisáig csaknem az összes nagy ázsiai és a régió kívüli gazdaság csatlakozott a kezdeményezéshez, kivéve az USA, Japán és Kanada. Ennek eredményeképpen várhatóan 57 állam alapítja meg az AIIB-t¹⁹. Összehasonlításképpen az ADB-nek jelenleg 67 tagja van (az 1966-os alapításkor 31 tagja volt).

Az USA nyíltan nem vetette el az AIIB szükségességét, ugyanakkor diplomáciai próbának tekintette a csatlakozás kérdését. Megpróbálta elérni, hogy fő szövetségesei ne vegyenek részt az AIIB alapításában. Ennek ellenére Nagy Britannia még a G7 közös álláspontot megelőzően bejelentette részvételi szándékát, amelyet három nagy európai gazdaság, Németország, Franciaország és Olaszország is követett²⁰. Az ilyen mértékű érdeklődés az AIIB iránt mindenképpen pofon az USA diplomáciai gépezete számára.

Az EU álláspontja nem volt egységes, nem közös stratégia mentén döntöttek a tagállamok. Az EU-ból 14 ország lehet alapító tag: Ausztria, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Olaszország, Luxemburg, Málta, Hollandia, Lengyelország, Portugália, Spanyolország, Svédország és az Egyesült Királyság. Az európai országok várható hozzájárulása 19 milliárd dollár lesz. Magyarország 2015 áprilisában fejezte ki csatlakozási szándékát, a májusi szingapúri CNM ülésen született megegyezés értelmében csatlakozás után teljes jogú tagokká válunk. Az AIIB 2015 második felében dönthet új tagok felvételéről.

A leendő alapító tagokat, illetve az AIIB alapítók és az ADB tagok viszonyát az alábbi ábra szemlélteti.

4. ábra - Az AIIB alapító államainak viszonya az ADB-hez²¹

¹⁸ <http://www.aiibank.org/html/aboutus/AIIB/>

¹⁹ **A térségből származó alapító országok:** Ausztrália, Azerbajdzsán, Banglades, Brunei, Kambodzsa, Kína, Grúzia, India, Indonézia, Irán, Izrael, Jordánia, Kazahsztán, Kuvait, Kirgizisztán, Laosz, Malajzia, Maldív-szigetek, Mongólia, Mianmar, Nepál, Új-Zéland, Omán, Pakisztán, Katar, Dél-Korea, Oroszország, Szaúd-Arábia, Szingapúr, Sri Lanka, Tádzsikisztán, Thaiföld, Törökország, Egyesült Arab Emírségek, Üzbegisztán, Vietnám, Fülöp-szigetek

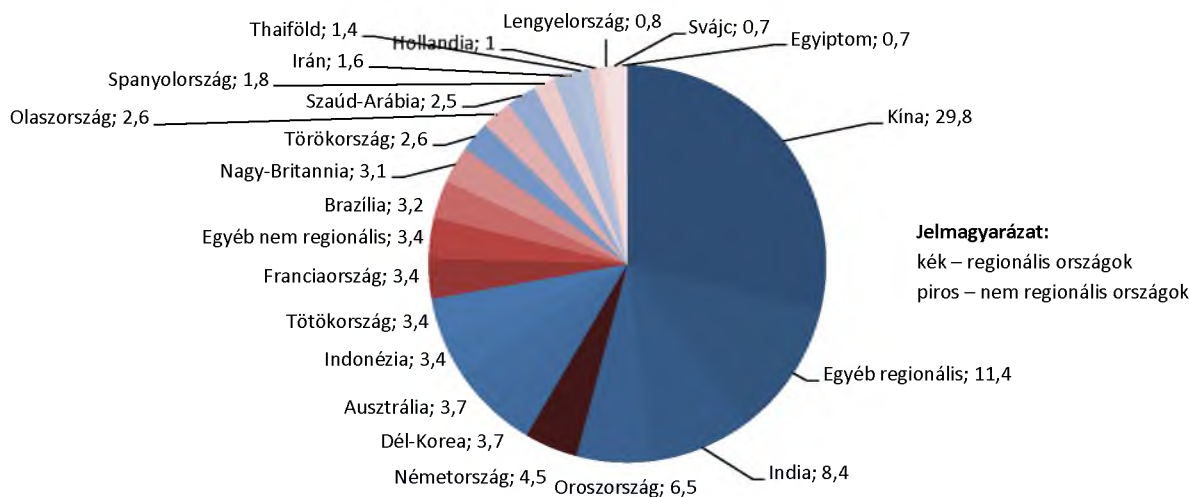
A térségen kívüli alapító országok: Ausztria, Brazília, Dánia, Egyiptom, Finnország, Franciaország, Németország, Izland, Olaszország, Luxemburg, Málta, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, Portugália, Dél-Afrika, Spanyolország, Svédország, Svájc, Egyesült Királyság

²⁰ <http://csis.org/publication/asian-infrastructure-investment-bank>

²¹ forrás: South China Morning Post

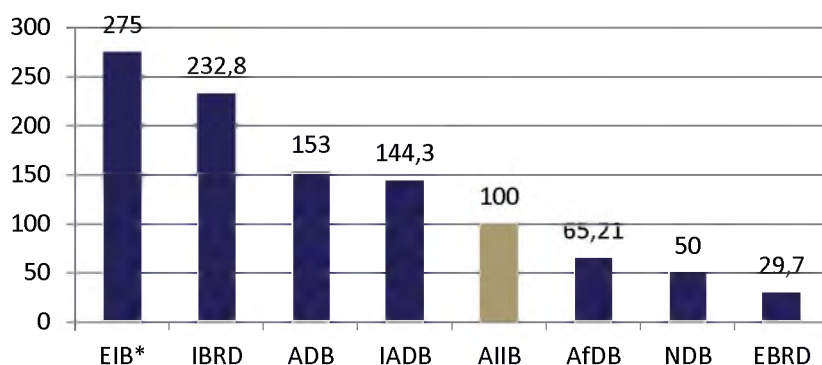
Tőkeszerkezet

Az eredetileg tervezett kezdeti jegyzett tőkét a csatlakozók nagy számát látva megemelték 50 milliárdról 100 milliárd dollárra. Ebből 20 milliárd dollár a befizetett tőke nagysága, a maradék 80 milliárd dollár pedig a lehívható tőkerész. A jegyzett tőke 75%-át az ázsiai alapító tagoknak, a másik 25%-át pedig a nem régiós országok számára allokálják. A 5. ábra mutatja a legnagyobb 10-10 tőkejegyző regionális és nem regionális országot. Az ábrán is látszik, hogy önmagában Kína csaknem 30 milliárd dollárral járul hozzá a jegyzett tőkéhez.

5. ábra - A jegyzett tőkéhez történő hozzájárulások várható megoszlása (milliárd dollár)²²

Önmagában a jegyzett tőke tekintetében az AIIB nem lesz a világ képzeletbeli MDB dobogóján. Az Európai Beruházási Bank (European Investment Bank – EIB) 243 milliárd eurós (2015. júniusi árfolyamon mintegy 275 milliárd dolláros), az IBRD 232,8 milliárd dolláros és az ADB 153 milliárd dolláros tőkeállománya a legnagyobb a világon. Mindezt a 6. ábra szemlélteti.

6. ábra - A legnagyobb MDB-k jegyzett tőkéje (milliárd dollár)²³

Amennyiben azonban figyelembe vesszük a szintén nemrég felállított NDP jegyzett tőkéjét is, akkor az AIIB és az NDB esetében együttesen már 150 milliárd dollár nagyságú jegyzett tőkeállományról beszélhetünk.

²² Adatok forrása: <http://www.wsj.com/articles/how-china-plans-to-run-aiib-leaner-with-veto-1433764079>

²³ Saját gyűjtés az MDB-k éves beszámolóiból, 2014-es adatok.

A vizsgált MDB-k: Európai Beruházási Bank (European Investment Bank – EIB), Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD), Ázsiai Fejlesztési Bank (Asian Development Bank – ADB), Amerika-közi Fejlesztési Bank (Inter-American Development Bank - IADB), Ázsiai Infrastrukturális Befektetési Bankot (Asian Infrastructure Investment Bank – AIIB), Afrikai Fejlesztési Bank (African Development Bank - AfDB), Új Fejlesztési Bank (New Development Bank – NDB), Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (European Bank for Reconstruction and Development – EBRD)

*Az EIB jegyzett tőkéjének nagysága 243 milliárd euró, 2015 júniusi árfolyamon kb. 275 milliárd dollár.

Szavazati arányok és döntéshozatal

A végleges szavazati arányokat az alapító okirat tartalmazza majd, amely a későbbi tagfelvételekkel folyamatosan változik. A szavazatok számításakor legnagyobb mértékben (85%-ban) a befizetett tőkerészt veszik figyelembe. 12 százalékot alap szavazati jogcímen osztanak részt, míg a maradék 3 %-ot az alapító tagok között osztják el. Kína várhatóan nem rendelkezik majd vétójoggal, ugyanakkor a jegyzett tőke majd harmadát az ázsiai nagyhatalom adja, amely 25% és 30% közötti szavazati arányt jelenthet. Ez elegendő lesz minden olyan döntés bojkottjára, amelyhez 75%-os többség kellene.

A jelenlegi elképzelések szerint a Bank irányítási struktúrája a multilaterális nemzetközi pénzügyi intézményeknél megszokott háromszintű irányítási struktúrát követi: Kormányzótanács (*Board of Governors*), Igazgatótanács (*Board of Directors*) és végrehajtó feladatokat betöltő menedzsment (*Management*). Az ADB is hasonló struktúrában működik. A Bank irányításának teljes jogköre a Kormányzó Tanácsot illeti. A bank vezetését egy 12 tagból álló Igazgató Tanács fogja ellátni, melybe a regionális országok 9 főt, a nem regionális országok pedig 3 főt delegálnak, amelyből 2 lesz európai igazgatósági hely.

Hitelezési tevékenység

Az European Political Strategy Centre (EPSC) tanulmánya²⁴ szerint a 100 milliárd dollár nagyságú jegyzett tőke más MDB-k tapasztalatai alapján 200 és 500 milliárd dollár közötti hitelállományt eredményezhet attól függően, hogy az új intézmény hogyan működik és gyűjt forrásokat. Amennyiben a globális tőkepiacokon kívánja a rendelkezésre álló tőkeállományát növelni, akkor feltehetőleg konzervatív módon építi fel a hitelportfólióját azért, hogy a hitelállomány minőségét magas szinten tudja tartani, garantálni tudja a legjobb hitelminősítést és alacsony finanszírozási költséget, amelyet az AIIB célként is megjelölt. A konzervatív hitelezési gyakorlat három-öt éves távlatban 200 milliárd dollár nagyságú hitelállományt jelenthet.

Amennyiben a szintén nemrég felállított NDB 50 milliárd dolláros jegyzett tőkéjét is számításba vesszük, akkor az összesen 150 milliárd dollár nagyságú tőkeállomány az EPSC²⁵ becslése szerint – konzervatív hitelezés esetén is – középtávon mintegy 300 milliárd dollár nagyságú új hitelkihelyezést jelent. Mindez 40%-a a feltörekvő országoknak nyújtott MDB hitelek (693 milliárd dollár) és 90%-a az ázsiai feltörekvő országok számára nyújtott MDB hitelek (328 milliárd dollár) jelenlegi összesített nagyságának.

Kritikai észrevételek

A kritikák szerint – amelyeket főként az USA fogalmaz meg – az AIIB nem felel meg egy multilaterális nemzetközi pénzügyi intézmény által elvárható környezetvédelmi, munkavédelmi, közbeszerzési sztenderdeknek.²⁶ Továbbá az USA és Japán az ADB versenytársaként kívánja feltüntetni a felálló új bankot. Az AIIB a kritikákra válaszul ugyanakkor számos alkalommal hangsúlyozta más fejlesztési bankokkal (ADB, Világbank, AfDB) való együttműködési szándékát, illetve figyelembe kívánja venni a már működő fejlesztési intézmények legjobb gyakorlatait (best practices in lending, environmental standards, no red tapes, realistic ideas, efficient, etc.) A sztenderdekről konzultáltak pl. az EIB-vel és az EBRD-vel is. Az USA-val szövetséges államok csatlakozásával „egy házon belüli” folyamatos kontroll is érvényesülhet.

²⁴ http://ec.europa.eu/epsc/pdf/publications/strategic_note_issue_1.pdf

²⁵ http://ec.europa.eu/epsc/pdf/publications/strategic_note_issue_1.pdf

²⁶ <http://www.economist.com/blogs/economist-explains/2014/11/economist-explains-6>

Az AIIB és az ADB vázlatos összehasonlítása

	ADB	AIIB
Alapítás éve	1966	2015
Székhely	Manila, Fülöp-szigetek	Peking, Kína
Elnök	Takehiko Nakao (japán)	Jin Liqun (kínai), az átmeneti titkárság elnöke
Tagok száma (alapításkor)	67 (31)	57 (57)
Jegyzett tőke (milliárd dollár)	153	100
Ebből befizetett tőke	16,9	20
Éves hitelkihelyezés (milliárd dollár, 2014)	13,69	becslések szerint középtávon (3-5 év) 200 milliárd dollár
Munkatársak száma	2997	n. a.
5 legnagyobb részvényes ²⁷	<ol style="list-style-type: none"> 1. Japán (15,7%) 2. USA (15,6%) 3. Kína (6,5%) 4. India (6,4%) 5. Ausztrália (5,8%) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kína (29%) 2. India (8%) 3. Oroszország (6%) 4. Németország (4%) 5. Dél-Korea (4%)

Magyarország és az AIIB kapcsolata

Magyarország 2015 áprilisában fejezte ki csatlakozási szándékát az AIIB-ba, a májusi szingapúri megegyezés értelmében csatlakozás után teljes jogú tagokká válunk. Az AIIB 2015 második felében dönthet új tagok felvételéről.

Magyarország AIIB-be történő tagfelvételi kérelmének pozitív elbírálása nagyban elősegítheti hazánk nemzetközi és külgazdasági kapcsolatrendszerének továbbfejlesztését, diverzifikálását, valamint a magyar vállalatok ázsiai piacon történő megjelenését. Lehetőséget biztosít arra is, hogy Magyarország bekapcsolódjon az ázsiai infrastruktúra-fejlesztés folyamatába. Lehetséges tagságunk ebben a várhatóan nagy nemzetközi befolyást szerző pénzügyi intézményben lehetővé tenné az ott születő döntések közvetlen közléről történő figyelemmel kísérését és azok alakítását.

AIIB tagságunk olyan addicionális forrásokhoz való hozzájutás lehetőségét is felveti, mint a 2014-ben bejelentett, napjainkban egyre komolyabb figyelmet kapó 40 milliárd USD összegű „Silk Road Fund”, amely az eurázsiai kereskedelmi útvonalak átalakítását, modernizálását célozza.

Jelenleg még tisztázatlan, hogy az AIIB-n keresztül, finanszírozási oldalon milyen projektek válhatnak támogathatóvá, amelyek megvalósítása magyar vállalatok részvételére is részvételi lehetőséget biztosít majd. Azonban lehetséges előnyként számolhatunk olyan ázsiai régióban megvalósuló projektekkel, melyek magyar hozzáadott érték és magyar tudáskapacitás felhasználásával valósulhatnak meg (például vízgazdaság). Ez esetben az AIIB által finanszírozott több száz millió, vagy akár több milliárd dolláros fejlesztések kivitelezésébe is be tudnak majd kapcsolódni a magyar vállalatok.

²⁷ AIIB esetén előzetes becslés